Tecken: 10 533

Tolkningar av videoverken ”Gravity, Be My Friend” och ”The Influence Machine”

Inledning

Uppsatsen har som syfte att tolka och analysera två videoverk som vid olika tidpunkter installerats på Stockholms Universitet. Det första verket är från en pågående utställning med titeln ”Gravity, Be My Friend” av konstnären Pippilotti Rist och det andra är en tidigare performance med titeln ”The Influence Machine” av konstnären Toni Oursler. Analysen avslutas med att ställa dessa två verk mot varandra.

Bilden är ett komplext verktyg för kommunikation. Den är inte bara en visuell representation utan även också en bärare av betydelse, ideologi och kulturell kontext.[1] Denna analys utgår ifrån semiotisk teori och är strukturerad efter Roland Barthes denotations- och konnotationsbegrepp. Denotation refererar till objektiva och bokstavliga betydelsen av bild. Konnotation refererar till subjektiva, kulturella och känslomässiga betydelser som kopplas till bild.[2]

”Gravity, Be My Friend” av konstnären Pippilotti Rist

Videoinstallation, Accelerator, 2025

[1] R. Barthes. *Bildens retorik*. (Stockholms Universitet. Svenska. Athena. PDF). S. 114-129.
[2] R. Barthes. *Rhetoric of the Image*. Image - Music - Text (Hill and Wang 1977). S. 158.

Denotationer

I Pippilotti Rist videoinstallation möts betraktaren av ett nedsläckt rum med två organiskt och oregelbundet formade projektionsskärmar installerade i taket. Vid golvet under varje projektionsskärm är organiskt formade mattor utplacerade. Mattorna är av olika färger och form och ligger travade på varandra. Ovanpå mattorna ligger andra besökare och betraktar videoinstallationerna i taket.

Videon är framställd i mättade färger. Videons bildrutor spelas upp i slow motion. I bildrutan visas inzoomade bilder på en kropp i rörelse. Ben, lår, höfter, rygg, bröst, axlar, armar i rörelse. Skrynkliga fötter och vickande tår. Ett ansikte, ett öga och en blick. En hand i en greppande rörelse utan att röra vid något. Modellen bär en tvådelad kostym med volang av pärlor. En glittrande rosa top med fransar och skirt höftskynke i gult. Kroppsdelarna rör sig långsamt i viktlöshet bland olika materier. Pärlor och vävnader från modellens kläder rör sig i takt med kroppens rörelser. Vid enskilda tillfällen syns fler kroppar i bild.

Konstnären har använt sig av olika effekter i postproduktion. Flera filmer klipps samman till ett montage. Den mänskliga kroppen vävs samman med andra bilder av olika naturliga element, såsom vatten, himmel och växter. Röda livfulla växter, maskätna näckrosblad och vissna gula löv. I videon hanterar modellen olika frukter som samlas, faller, äts eller mosas.

I rummet spelas ett ljud konstruerat av instrument, vatten och djur. Ljudet är fristående och inte synkroniserat med bilden från inspelningen.

Konnotationer

Den rumsliga installationen förstärker upplevelsen av videoverket. Besökaren bjuds in till att betrakta verket i liggande position. Betraktarens upplevelse av sin egen viktlöshet speglas i bilden av modellens viktlöshet i vatten. Den förstärkta intensiva färgskalan, avsaknaden av en tidslinje, en förvrängd tidsuppfattning i form av slow-motion, psykedeliska ljud, organiska former på rumsliga element ger drömlika associationer. Drömmens harmoni rubbas stundom av inslag av dissonans genom olika typer av läten, maskätna eller vissna blad.

Pippitotti Rist har använt sig av flertalet tecken och symboler sitt videoverk; mättade primärfärger, fallande frukter, tuggan av ett äpple, mosad frukt, blommor, vissna blad, maskätna blad, vatten, himmel, natur, kropp, kroppsdelar, benen, fötterna, handen, manlig hand, pärlor, fransar, glitter, ögat, den kvinnliga blicken,

den kvinnliga kroppen, aktiv kropp, en kropp som upplöses i materia, ljudet av en korp. Dessa tecken och symboler konnoterar till; livet, döden, existensen, sexualitet, genus, blicken, kunskap, föreställningar och normer.

Pippilotti Rist uttalar sig om intentionen med verket i en intervju.

"Tyngdkraft, var min vän talar till fantasin att leva bortom könen och simulerar en upplösning i vatten, luft och atomer." [3]

Pippilotti Rist uttalande i får mig att tänka på Roland Barthes resonemang kring begreppet polysemi som hänvisar till att bilder kan ha flera betydelser och tolkningar. Han framhäver att varje bild kan läsas på olika sätt beroende på betraktarens perspektiv och kunskap.[4] Denna mångtydighet betonar vikten av att förstå den kulturella och sociala kontexten vid bildanalys.

Innan jag hade läst Pippilotti Rist uttalande hade jag reflekterat mycket över det denoterade tecknet av den mänskliga kroppen som vävs samman med andra bilder av olika naturliga element, såsom vatten, himmel och växter. Meddelandet går att tolka på flera olika sätt. Det kan röra sig om en kropp som upplöses i materia, men också en kropp som utplånas, raderas eller osynliggörs.

Vid analys av rörlig bild återkommer jag ofta till Laura Mulvey essä Visuell Lust och Narrativ film och hennes resonemang om "kvinnan som bild, mannen som bärare av blicken" [5] Mulvey utgick ifrån psykoanalysen och menade att klassisk Hollywoodfilm placerar manliga tittare i en aktiv och dominerande position, medan kvinnor reduceras till passiva objekt för den manliga blicken. Mulvey hävdar att filmer ofta framhäver ett patriarkalt omedvetet där kvinnliga karaktärer sällan är aktiva agenter i berättelsen. Istället framställs de som kroppsliga objekt, vilket gör dem till föremål för scopofili och voyeurism. Framställning av kvinnor som objekt, utan att ta hänsyn till deras mänskliga subjektivitet, kan resultera till deras kroppar fetischiseras. Mulvey pekar även på hur kvinnliga karaktärer ibland reduceras till kroppsdelar.[6]

Sedan Mulveys essä publicerades (1975) har teorin kring den manliga blicken ifrågasatts och utvecklats. Idag finns ett erkännande av att identifikation och makt är något mer komplext och flytande, och att det inte alltid följer könsidentitet. Forskning har därför börjat inkludera aspekter som ras, klass och sexualitet i diskussionen kring filmens maktdynamik.[7]

---

[3] P. Rist. *Grattis!*. (Lars Muller Publishers 2007) s.56.
[4] R. Barthes. *Bildens retorik*. (Stockholms Universitet. Svenska. Athena. PDF). S. 120
[5] L. Mulvey, *Visuell lust och narrativ film, Feministiska Konstteorier Skriftserien Kairos nummer 6*, Kungl. Konsthögskolan, Konstfack, Konsthögskolan Valand, Konsthögskolan i Malmö, Konsthögskolan i Umeå (Raster Förlag 2001) s. 55.
[6] M. Sturken, L. *Cartwright. Practices of Looking*. 3 uppl. (Oxford University Press, 2017) s.120-123.
[7] M. Sturken, L. *Cartwright. Practices of Looking*. 3 uppl. (Oxford University Press, 2017) s.120-123.

Pippilotti Rist upplevs som en konstnär som aktivt ifrågasätter hur vi ser på välden genom att rucka på normer. Hennes meddelande *”fantasin att leva bortom könen”* [8] var svår att avkoda då flera framstående tecken i videon konnoterar till en objektifiering av kvinnokroppen i allt ifrån kamerans blick av kvinnas kroppsdelar, val av kostym (rosa bikini med pärlor, fransar och glitter), och en kropp som osynliggörs och försvinner in i bakgrunden.

I en intervju med Pippilotti Rist framgår att hon har haft problem med filmatiseringen av ”Gravity, Be My Friend”. Den manliga modellen hade oanmält klippt av sig sitt långa hår mitt under inspelningsveckan. Då hans rollfigur skulle representera androgynitet klipptes han bort ifrån filmen.[9]

Verket uppfattas ofullkomligt i sin visuella representation av androgynitet och att *”leva bortom könen”*[10]. I glappet som uppstått i översättningen mellan konstnärens idé och verkets utförande har en intressant fråga lyfts gällande vad androgynitet är och vad att *”leva bortom könen”*[11] skulle kunna innebära.

”The Influence Machine” av konstnären Toni Oursler

Performance 20 Oktober 2016 Magasin III

Denotationer

”The Influence Machine” är en multimedial performance och installation. Verket installerades i parken utanför Accelerator. I verket använder Tony Oursler befintlig omgivning som scen. Hundratals besökare är samlade för att betrakta Tony Ourslers verk. De rör sig runt i scenen som siluetter i kvällsmörkret. Ur en maskin kommer rök. Bilder projiceras på rökmoln, träd och omgivande byggnader. Bilderna förställer videoporträtt av människor utan hals och kropp. Tidvis bankar en hand. De olika projektionerna flyttas sakta runt i området. Huvuden antar olika asymmetriska former efter vad de projiceras emot. Emellanåt roterar huvuden runt i flera varv. Videoportätten talar med höga och tydliga röster.

[8] P. Rist. *Grattis!*. (Lars Muller Publishers 2007) s.56.
[9] P. Rist. *Grattis!*. (Lars Muller Publishers 2007) s.57-58.
[10] P. Rist. *Grattis!*. (Lars Muller Publishers 2007) s.56.
[11] P. Rist. *Grattis!*. (Lars Muller Publishers 2007) s.56.

Konnotationer

Manus, skådespelarnas teatrala framförande och den osammanhängande strukturen bidrar till en andlig atmosfär. Texterna upplevs fragmentariska och för mina tankar till vetenskap, poesi, teater, spiritualism, galenskap och skräck.

De roterande, eller rullande huvudena ger ett absurt och kusligt inslag. Projicerade huvuden mot rök skapar en spöklik övernaturlig uppenbarelse. Röken gör ett unikt avtryck på den projicerade bilden. Inom semiotisk bildanalys refererar ett index till en typ av tecken som har en direkt koppling till det som det representerar.[12] Tecknet för röken är indexikal.

Inspirationen till verket är hämtat från ett undersökande av teknologins och spiritualismens historia. Vetenskapsmänen Logie Baird och Philo T. Farnsworth låg bakom uppfinningen av TV: n. Fysiker och scenmagiker Etienne-Gaspard Robert var en inflytelserik utvecklare av fantasmagoria (skäckteater med magiska lyktor för att projicera skrämmande bilder). Systrarna Fox uppträdanden gav upphov till den moderna amerikanska spiritualismen. De skapade ljud genom att knäcka med sina leder och på så sätt låtsades de få svar från andevärlden.

TVn associeras i första hand som ett medel för inflytande och underhållning. Med tiden har TVn eller monitorn har blivit så mycket mer än så. Den har blivit del av vårt arbete, kommunikation och övervakning. Verket undersöker kommunikationens betydelse och inflytande i människans liv. TVn var ett av modernismen alla tekniska uppfinningar och framsteg. I en snabbt föränderlig värld bröt modernistiska konstnärer med konstnärliga traditioner och utforskade nya sätt att se. Konstkritikern Clement Greenberg beskrev modernismen som en strävan att använda disciplinens karakteristiska metoder för att kritisera den själv, vilket inte syftade till att undergräva den, utan snarare att befästa den inom sitt kompetensområde.[13] I sitt forskande av modernismens uppfinningar inom visuell kommunikation, och därmed sin egna konstnärliga disciplins historia, frågar jag mig om inte Tony Oursler även antagit en modernistisk konstnärs förhållningssätt till konstverket. Även om detta verk utgår ifrån ett historiskt perspektiv kan det även ses som en kommentar till vår moderna tid.

[12] H. Hayden. *Förord*. R. Barthes. *Bildens Retorik*. (Bokförlaget Faethon 2016) s.15.
[13] M. Sturken, L. Cartwright. *Practices of Looking*. 3 uppl. (Oxford University Press, 2017) s. 98.

”Gravity, Be My Friend” och ”The Influence Machine”

Pippilotti Rist och Tony Oursler presenteras och kategoriseras som videokonstnärer. Kategorin videokonst refererar främst till en rörlig (fotografisk) bild. I ett medium som video (rörlig, fotografisk bild), vars kvalitéer är till synes omedelbar avbildning av verkligheten, har dessa två konstnärer hittat ett unikt sätt att uttrycka sig på. Vad som förenar dessa två konstnärer är deras förmåga att föra in videokonsten i rummet. Videoverken tar formen av en videoinstallation. Pippilotti Rists och Tony Ourslers installationer för betraktaren med på spektakulära upplevelser.

Källförteckning

1. R. Barthes. *Bildens retorik*. (Stockholms Universitet. Svenska. Athena. PDF).
2. R. Barthes. *Rhetoric of the Image*. Image - Music - Text (Hill and Wang 1977).
3. *H. Hayden. Förord*. R. Barthes. *Bildens Retorik*. (Bokförlaget Faethon 2016)
4. M. Sturken, L. Cartwright. *Practices of Looking*. 3 uppl. (Oxford University Press, 2017)
5. P. Rist. Grattis!. (Lars Muller Publishers 2007)
6. Visuell lust och narrativ film, L. Mulvey, *Feministiska Konstteorier Skriftserien Kairos nummer 6*, Kungl. Konsthögskolan, Konstfack, Konsthögskolan Valand, Konsthögskolan i Malmö, Konsthögskolan i Umeå (Raster Förlag 2001)